РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ ПОРІГ

ЧАСОПИС
РІК ЗАСНУВАННЯ 2002
ГРУДЕНЬ
Число 12 (192)
КИЇВ 2017

Видання товариства “Чернігівське земляцтво”

Живемо добром

Людина народжується для добра. Вона хоче його повсякчас отримувати від інших. Та ще цінніше – коли вона ділиться ним з ближніми. І добре, що наше славне земляцтво керується цим правилом повсякчас як у великій столичній громаді, так і в стосунках з малою батьківщиною.

Рік нинішній добігає кінця. Був він рясним на радощі і на біду, на справи великі і на перший погляд малопомітні. Варто лише вчитатися у короткі звіти всіх наших відділень, де по суті й ведеться вся громадська робота, як постає перед очима барвиста життєдайна палітра, на якій відбиті неперебутні добрі справи. Тут і участь у важливих громадських акціях на теренах Сіверщини, і посильна допомога школам, сиротинцям, госпіталям, в яких проходять реабілітацію героїчні захисники України, і десанти в Пирогові, і сприяння у виданні і презентації книг наших земляків, і облаштування пам'ятників на похованнях воїнів Другої світової, афганців і воїнів АТО, і відзначення ювілеїв видатних земляків.

Все не перерахувати, все записано на скрижалях історії нашої чисельної згуртованої земляцької родини.

Нам є чим гордитися, є що спогадувати як за дружнім столом, так і в буденних справах, ми народжені жити добром, висівати його на рідній українській землі, якій доводиться знову обстоювати свої священні креси, як було це рівно сто років тому, коли кращі сини України робили рішучі кроки до утвердження державності. І та історична справа продовжується нині зусиллями нашого народу, в тому числі й нашими найріднішими сіверянами.

Перемоги даються завжди нелегко. Але ми впевнені, що рано чи пізно зустрінемо черговий Новий рік у дружному колі народів, як рівні серед рівних, заможні і щасливі. Тож будьмо гідні високого призначення творців добра і миру на землі!

З Новим роком вас,
шановні друзі!

Рада Чернігівського земляцтва

ДО УВАГИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

Якщо ви хочете і далі перебувати у вирі земляцьких подій, стежити за життям на Сіверській землі, а то й виступати з розповідями про добрі справи нашого колективу та його людей, – передплачуйте газету "Отчий поріг".

Передплату для себе та друзів, навчальних закладів і громадських організацій можна здійснити у будь-якому поштовому відділенні. Індекс газети 37630.

До уваги земляків!

Загальні збори Чернігівського земляцтва відбудуться 12 січня 2018 року у приміщенні Міжнародного виставкового центру за адресою: м. Київ, Броварський проспект, 15, павільйон 1-С.

Завжди будь у війні зі своїми недоліками, в мирі зі своїми сусідами і кожен Новий Рік ставай кращою людиною. Б.ФРАНКЛІН

У ГРУДНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

БУЛЕНОК Анатолій Павлович – 85-ліття. Народився 10 грудня 1932 року в с. Углова Рудня Ріпкинського р-ну. Працював на кафедрі бухгалтерського обліку і аудиту економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування. Кандидат економічних наук, доцент. Відзначений 6-ма урядовими нагородами. Учасник Другої світової війни. Ветеран праці.

АНИКУЦЬКО Федір Омелянович – 85-ліття. Народився 15 грудня 1932 року в с. Орлівка Новгород-Сіверського р-ну. Працював на різних посадах у Київському інституті експериментальної і клінічної онкології, Інституті раку, нині працює хірургом у Київському міському онкологічному центрі. Хірург вищої категорії. Ветеран праці.

ХОХА Ігор Іванович – 80-річчя. Народився 14 грудня 1937 року в Ніжині. Працював на підприємствах ряду залізниць, був на партійній роботі, референтом відділу транспорту та зв'язку управління реального сектору економіки Секретаріату Кабінету Міністрів України. Нагороджений орденом "Знак Пошани" та іншими відзнаками. Заслужений працівник транспорту України, Почесний залізничник України.

СУРІКОВ Микола Григорович – 75-річчя. Народився 5 грудня 1942 року в с. Макіївка Варвинського р-ну. Трудове життя віддав викладацькій роботі. Працював вчителем фізики середньої школи № 129 м. Києва. Відмінник освіти України.

САВЧЕНКО Катерина Василівна – 70-річчя. Народилася 3 грудня 1947 року в с. Кошани Козелецького р-ну. Працювала вчителем у середній школі.

СОРОКОПУД Надія Іванівна – 70-річчя. Народилася 8 грудня 1947 року в м. Ярославль Російської Федерації. Працювала економістом оптово-торговельної бази "Укрспортінвентар" при Держкомспорті УРСР, нині – головний бухгалтер ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво".

СИНЕЛЬНИК Варвара Іванівна – 70-річчя. Народилася 9 грудня 1947 року в с. Нова Басань Бобровицького р-ну. Понад 30 років працювала економістом Головного управління освіти і науки Київської міської державної адміністрації.

ГАВРИШ Олексій Петрович – 70-річчя. Народився 25 грудня 1947 року в смт. Лосинівка Ніжинського р-ну. Працював заступником головного редактора Головної редакції мовлення українською мовою ТВО "Всесвітня служба радіомовлення України" Національної радіокомпанії України.

ГОЛОТА Надія Степанівна – 65-річчя. Народилася 2 грудня 1952 року в с. Кобижча Бобровицького р-ну. Працювала бібліотекарем, учителем середньої школи № 140, заступником директора з виховної роботи середньої школи № 253. З 1991 р. – директор загальноосвітньої школи № 297 м. Києва.

Розробник авторського курсу з предмету "Етика і психологія", організатор майстер-класів проекту співпраці з Харківським Національним університетом ім. Каразіна. Учитель-методист, методист-кореспондент. Член Географічного товариства України. Президент благодійного фонду "Спочатку останні". Обиралася депутатом V-го скликання Святошинської районної ради у м. Києві. Відмінник освіти України. Нагороджена медаллю "Берегиня роду козацького" та іншими почесними відзнаками.

НОСОВСЬКА Ольга Миколаївна – 65-річчя. Народилася 5 грудня 1952 року в смт. Талалаївка. Понад 30 років працювала в Українському гідрометеорологічному центрі. Провідний синоптик центру. Почесний працівник гідрометслужби України.

ГУРТОВА Алла Володимирівна – 65-річчя. Народилася 31 грудня 1952 року в с. Кезі Ріпкинського р-ну. Понад 30 років працювала на державній службі, була начальником відділу документального забезпечення Голосіївської районної в м. Києві державної адміністрації. Брала активну участь у жіночому русі колишнього Радянського р-ну Києва. Відзначена почесними нагородами.

БОНДАРЕНКО Володимир Дмитрович – 65-річчя. Народився 4 грудня 1952 року в с. Охіньки Прилуцького р-ну. Український політик, народний депутат України II, III, IV, VI та VII-го скликань. Кандидат наук з державного управління.

ЧЕХОВСЬКИЙ Анатолій Дмитрович – 65-річчя. Народився 14 грудня 1952 року в с. Рогозки Сновського р-ну. Підприємець.

СЛУГОВИНА Микола Андрійович – 65-річчя. Народився 19 грудня 1952 року в с. Старий Глибів Козелецького р-ну. Інженер ОП Південно-Західної залізниці.

НОВОБРАНЕЦЬ Микола Миколайович – 65-річчя. Народився 28 грудня 1952 року в с. Кербутівка Борзнянського р-ну. Працював механіком в системі Мінсільбуду, помічником головного механіка тресту "Укрелеватормельмонтаж", головним механіком Гаврилівської птахофабрики, головою кооперативу "Газавто". Учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС.

СИДОРЕНКО Юрій Васильович – 65-річчя. Народився 30 грудня 1952 року в Чернігові. Керівник служби охорони праці в ЗАТ "Український мобільний зв'язок".

КРУЧКО Світлана Іванівна – 60-річчя. Народилася 12 грудня 1957 року в селищі Провідєнія Чукотського автономного округу (Російська Федерація), але з дитинства проживала в с. Жовідь Сновського р-ну. Працювала інспектором відділу податкового контролю юридичних осіб державної податкової інспекції Шевченківського р-ну.

СЛІПЧУК Ольга Іванівна – 55-річчя. Народилася 11 грудня 1962 року в с. Борківка Менського р-ну. Головний спеціаліст АКБ "Київ".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

МРІЇ здійснюються

В затишному залі засідань Київської торгово-промислової палати відбулися чергові підсумкові збори новгород-сіверців. Від керівництва земляцтва була присутня і взяла активну участь виконавчий директор Тетяна Літошко. Звітну доповідь виголосив керівник одного з найактивніших відділень Микола Засульський.

Не було соромно Миколі Васильовичу згадувати рік перейдений – був він урожайним на благодійні справи, на зустрічі з талановитими людьми, що працюють нині в одному з найвіддаленіших районів Сіверщини.

Згадувалося, як хвилююче пройшли новорічні гостини в столиці України для майже 50 дітей, що підростають і в районному центрі, і в глибинних селах Грем'яч, Блистова, Дігтярівка, Орлівка, Печенюги, Смяч. Тоді голова районної ради Вячеслав Маркович Кауфман забезпечив делегацію і транспортом, і медичним обслуговуванням, і досвідченими супроводжуючими.

Найвпливовіша профспілка міста – працівників держустанов, взяла дітей під свій патронат і забезпечила новорічними подарунками. Голова профспілки В.С. Почтовий, наш земляк, сказав, що він має за честь приймати дітей із рідної землі.

А на закінчення гостин в автобус були завантажені ще й ліки для закладів охорони здоров'я міста над Десною. Згодом столичні земляки до Різдвяних свят передали Центру первинної медико-санітарної допомоги комплекти для надання допомоги при травмах, а Центральна районна лікарня отримала для хірургічного відділення комплекти та халати.

Мабуть, добрим словом згадували нашу громаду і студенти медучилища, які отримали 55 кг шоколадних цукерок.

Пам'ятним був і візит делегації відділення в складі Миколи Засульського, Леоніда Соколова, Галини Кокти, Геннадія Сажина, Валерія Засульського, що відбувся на зачині літа. Робоча частина візиту розпочалася з офіційних зустрічей в Чернігові. Наступного дня наші земляки взяли участь у загальних зборах школярів району в селі Печенюги. Понад 300 дітей щиро вітали столичних гостей, які прибули не з порожніми руками. В той же час члени відділення спільно з благодійним фондом "Серце до серця" передали 4 контейнери з комплектами постільної білизни та один – з рушниками дитячому оздоровчому табору в селі Бирине.

На цьому благодійна акція не завершилась. Так, Новгород-Сіверській центральній лікарні було передано 6 візків для хворих, 15 контейнерів з ліками та інші витратні медичні матеріали.

У той же день делегація відвідала Грем'яч. Директору Будинку культури М.І. Ткаченко передані меблі для облаштування будинку, мотокосарку та мотопилу для облаштування навколишньої території і кондитерські вироби для дітей села.

Не були обійдені увагою і унікальний музей "Слова о полку Ігоревім", і музична школа, і осередок літераторів, які охоче читали власні вірші.

А ще ж наші активісти охоче бувають у Пирогові, готують матеріали для фільму про роботу Товариства, не забувають і про передплату своєї улюбленої газети.

Словом, доповідь не лише нагадала присутнім про зроблене у цьому році, а й скерувала на подальшу активізацію роботи в році наступному, тому так багато було сказано в кулуарах і про пожвавлення роботи відділення, і про ще тіснішу співпрацю з малою батьківщиною.

Ганна ХАРЧЕНКО

Прийшла церква в столицю

Того пізнього осіннього дня небо очистилося від сірих скоробіжних хмар, ніби і в небесній канцелярії вирішили подарувати людям свято. А воно ж таки й було, те святкове одкровення, яких не так густо нині в українському житті: до мальовничого Пирогового на околиці Києва повернулася одна з унікальних церков Лівобережжя України – Миколаївська. Зведена в 1763 році в старовинному козацькому селі Городище.

Виболена невідомими народними майстрами, витесана з рідного лісу, піднесена в небо без жодного цвяха чи іншого чужорідного кріплення. Нелегко знайти подібне диво на всій планеті, як і подібну долю архітектурного шедевра, сповнену випробувань і страждань. Та, здається, вони нарешті позаду, і велична своєю простотою поліська красуня знайшла гідне місце серед інших культових споруд, пройшовши важкий шлях із забутого нині села до столиці України.

Ми звикли всі досягнення чи поразки оцінювати аморфним: то все досягнення народу. Як на мене, так ніколи не буває, бо в тому народі завжди знаходяться унікальні люди, через яких і впізнає нас світ, ота квінтессенція творчої енергії та історичного благородства, яка й спонукає їх на значні справи, що вписуються в історію рідного краю. В даному випадку це стосується двох родин городищенців, без яких уже немислима історія України. І обидві вони духовно поріднені з Миколаївським шедевром дерев'яної архітектури, власне, з стражденним серцем нашого народу.

З козацького середовища вийшов мудрий священик Федір Кістяківський, який служив у Миколаївській церкві понад два десятиліття. Вчив грамоти сільських діток, а заодно й власних хлопчиків. І той рід дав світові небувале гроно талантів, які тільки зараз почали пошановуватися вдома.

Та є ще один рід, яким має гордитися Городище. Мова про

славну родину патріотів України, яку започаткував відомий поет Олексій Довгий, що, на жаль, не так давно відійшов у кращі світи. Саме Олексій Прокопович забив тривогу, бачачи, як на очах його покоління гине унікальна дерев'яна споруда. Справді, яких тільки знущань не зазнали її намолені стіни в XX столітті, коли гуляли самогубно сатанинські комунівські сили та подібні до них зайди. Знали церковні зводи і смердючі запахи стайні, і вбивчі випари хімікатів, і злежаний дух сільського колективного збіжжя. Знали й повне збайдужіння до себе з боку інертних селян, приречених на виживання. І трухлявіли покинуті стіни, і облазили рештки розписів, і заростали бур'янами обшири дворика з забутими хрестами. Та є Господь, що й покликав до тяжкої роботи саме Довгих.

Мені не раз доводилося чути розповіді свого старшого побратима, з яким доля звела ще в Чернігові й пізніше зміцнила душевні узи в столиці, про унікальну сільську церкву, заведену в реєстр шедевральний відомими вченими, зокрема, дослідником української образотворчої історії Григорієм Логвином. Його добре обличчя буквально хмаріло від безсилля перед розгулом знищення духовності, збайдужінням і влади, і пересічних громадян. Він мріяв, що рано чи пізно Городищенський шедевр буде врятований від загину і стоятиме або на першооснові неподалік від набагато молодшої такої ж дерев'яної Михайлівської, або в іншому достойному місці. І добре, що так щасливо склався черговий етап многотрудної долі нашого поліського храму. Отут знову мушу повторитися: народ – це окремі сини та доньки його, що кладуть добровільно на власні плечі весь тягар відповідальності за історію нації.

Як на мене, серед десятків книг філігранної афористичної лірики Олексій Довгий та його дружина Марія Іванівна подарували нам найталановитішу – двох унікальних синів, Станіслава й Тараса. Перший із них створив та очолює Малу Академію Наук України, що являє собою непересічне явище в долі незалежної України. Другий знайшов себе в бізнесі. Незважаючи на всезагальний дух занепаду людських цінностей, державного мислення, обоє запам'ятали батьківські настанови й послідовно сповідують заповіт відомого у свій час мецената Євгена Чикаленка, що казав: "Треба любити Україну не тільки на словах, а й до глибини кишені". Саме вони заопікувалися долею Миколаївської церкви.

По-різному сприйняли в Городищі минулого року рішення розібрати й перевезти її до Пирогового: все ж таки своя, може, ще постоїть якийсь час, а там можуть пустити на дрова. Не вистояла б церква довго, бо вже стіни зяяли потрухлими колодами, як шрамами віковими. І Довгі таки наполягли на перевезенні, знайшли кошти, виходили різні дозвільні документи і минулого року піднарядили бригаду косівських майстрів, які розібрали споруду й бережно перемістили на столичну околицю. А далі обережно, вінок за вінком, склали стіни й перекриття, вивищили в небо склепіння бань. Святійший настоятель Української православної церкви Київського патріархату Філарет освятив підмурівок. І аж тоді настала пора поновлювати споруду...

Така щаслива дорога судилася унікальній церкві до свого безсмертя. І тому такими радісними здавалися всі, хто зібрався на підгірку, аби бути присутніми на освяченні хрестів. Були там поважні письменники Дмитро Павличко, Іван Драч, Микола Жулинський, Анатолій Качан, Віктор Мельник, Валерій Демченко, Наталка Поклад, Тетяна Пишнюк на чолі з головою Національної спілки письменників України Михайлом Сидоржевським, були земляки-чернігівці на чолі з своїм головою Ради Віктором Ткаченком та його заступником Тетяною Літошко, були керівники ще кількох обласних земляцтв, а ще й інші люди, що живуть Україною.

Службу освячення провів владика Філарет, який, зокрема, наголосив:

– Існує вічне життя. Віримо ми в це чи ні, але так воно є. Але вічне життя є блаженне, а є стражденне. Щоб заслужити блаженне, треба бути добрим. А добро треба чинити завжди. Для цього ми й будуємо церкви, щоб навертати людей до Бога. Ми любимо свій народ, свою землю, як роблять це нині наші воїни на Сході. Тож хай Бог помагає їм у цій святій справі! Хай Господь допоможе нам добудувати цей неповторний храм!

Коротке слово виголосив і патріарх української літератури Дмитро Павличко, прочитавши на завершення теплого вірша.

Зазвучало стоголосе "Многая літа", свята вода щедро окропила і хрести, і присутніх. Прозвучали здравиці Україні. І ніби заслухалася скоробіжна хмарина, зупинившись над високими стінами тристалітнього храму. Віднині стояти йому під серцем Києва, диву славного Городища.

Ось як прокоментували подію учасники освячення.

Станіслав Довгий: Ми з Тарасом ще в 60–ті роки заходили часом в церкву. Боляче було дивитися, як вона гине. Там хрестилися наші діди, батько. Згодом батько та ми вирішили врятувати церкву, бо село практично вимирає. Нас підтримала сільрада, Міністерство культури, Кабмін. Минулого року церкву перенесли, бо вона б уже не перезимувала. Дуже радів наш батько та, на жаль, не дожив до цього освячення. Село відразу не дуже добре сприйняло перенос, але коли побачило, як засяяла будівля в зоні Чернігівського Полісся тут, зрозуміло. Наша роль невелика, ми просто виконували Боже благословіння.

Михайло Сидоржевський: Важливо, що ця красива церква збережена. Зусиллями незабутнього поета Олексія Довгого та його синів Станіслава й Тараса. Цивілізовані нації зберігають кожну крихітку історії. Українська ж історія – як напівзатоплена Атлантида. Живемо ж ми як нація доти, доки живе мова, культура. І в даному разі родина Довгих звершує справжній патріотичний подвиг.

Леонід ГОРЛАЧ
Фото Ганни СКРИПКИ

За справу, земляки!

Нещодавно у Семенівському відділенні земляцтва відбулися збори, на яких земляки переобрали керівника відділення та його заступників.

Делегація відділення у складі нового керівництва – голови відділення Євгена Клименка, його заступника Віктора Федорова, активного члена відділення скульптора Івана Липовки відвідала малу Батьківщину. Під час цієї поїздки планувалось здійснити багато заходів, тому завчасно спланували ранній виїзд, під час подорожі підтримували телефонний зв'язок зі своїми земляками, які були задіяні у запланованих зустрічах.

Перше і головне завдання поїздки – узгодження з районною владою плану роботи відділення на 2018 рік. Раніше ми його розробляли самостійно, але, враховуючи, що цього року у проект плану включено заходи, які потребують спільних зусиль для його виконання, вирішили узгодити з районною владою.

За спілкуванням швидко промайнув час і нас зустрів Чернігів, де відбулась наша перша планова зустріч з депутатом обласної ради Володимиром Лобосоком.

Під час зустрічі обговорили багато питань щодо розвитку населених пунктів Семенівщини в умовах децентралізації, намітили шляхи взаємодії та обговорили деякі питання плану, а саме – створення пам'ятника Т.Г.Шевченку у с.Жадове біля школи, якій за ініціативи земляцтва було повернуто ім'я Кобзаря.

Отримавши підтримку з багатьох питань, у хорошому настрої продовжили свою подорож до Семенівки, де на нас вже чекали перший заступник голови РДА Станіслав Черниш, голова районної ради Василь Малкович та інші представники місцевої влади.

Під час зустрічі ми запросили делегацію Семенівщини взяти участь у загальних зборах, присвячених річниці створення Чернігівського земляцтва. Потім обговорили кожний пункт плану роботи та знайшли повну підтримку і зацікавленість присутніх.

А це і створення у місцевій газеті колонки "Земляцькі новини", це підтримка Всеукраїнського музичного конкурсу "Поліський вернісаж", участь земляків у святкуванні Дня міста та багато інших заходів.

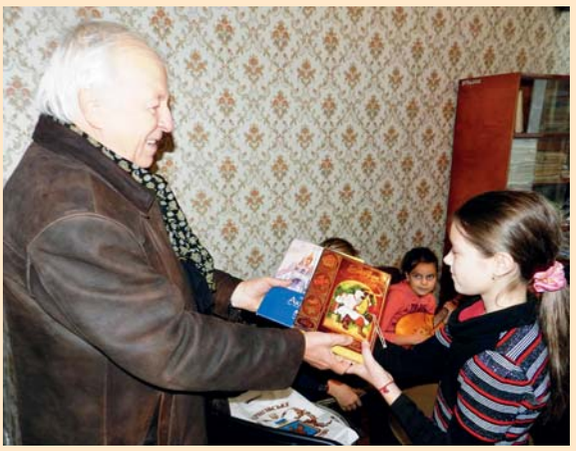

Після завершення цієї зустрічі ми попрямували до Будинку людей похилого віку, якому допомагаємо вже багато років. Цього разу ми передали землякам ковдри та пледи, поспілкувалися з мешканцями та обслуговуючим персоналом, поцікавились проблемними питаннями, які потребують вирішення у майбутньому.

Наступного дня на нас чекала цікава і значима подія для міста та району – IV турнір на Кубок земляків, який було засновано у 2014 році за ініціативою голови нашого відділення Є. Клименка. У турнірі взяли участь три команди з Семенівщини та команда смт. Короп. Як і попередні, цей турнір також пройшов на високому організаційному рівні, у дружній обстановці та чесній спортивній боротьбі. Семенівські команди були настільки добрими та гостинними, що перше місце віддали гостям, команда яких повезла на рік перехідний Кубок-красень до Коропа. А в Семенівці залишились теплі слова вдячності організаторам турніру від усіх учасників та вболівальників.

Цього ж дня відвідали семенівський Бабин Яр, де було розстріляно 273 жителі Семенівщини. Під час зустрічі з місцевим істориком-краєзнавцем Е.В. Асмаковським обговорили деякі питання щодо збереження пам'ятних місць для майбутніх поколінь, підтримали дуже цікаву пропозицію, про яку розповімо у наступних публікаціях після детального опрацювання та прийняття рішення щодо її реалізації.

Ще одна дуже цікава та зворушлива зустріч відбулась у дитячій музичній школі. Під час попереднього візиту до Семенівки та участі у святкуванні 150-річчя Семенівської гімназії №2 наш голова відділення серед дитячих подарунків отримав картину, на звороті якої було написано, що її автор – першокласниця Ангеліна Горленко. Євген Миколайович вирішив познайомитися з нею та вручити подарунок. Ми доклали багато зусиль щоб відшукати цю талановиту дівчинку і знайшли її на заняттях музикою. Треба було бачити, якою була радість цієї дівчинки, коли вона побачила свою картину, яку намалювала п'ять років тому, а сьогодні отримала фарби, альбом та цукерки. Не полишаючи малювання, вона займається ще і музикою, а у знак вдячності з палаючими очима зіграла декілька своїх власних етюдів.

Швидко промайнуло два дні, ми повернулись до Києва у хорошому настрої, з цікавими ідеями та узгодженим з місцевою владою планом роботи на майбутній рік.

За справу, земляки!

Сергій ПАНКРАТЬЄВ

“Схаменіться, запугані нещасні люди...”

Саме ці слова у листівках і досі пам'ятають старожили села Анисів Чернігівського району. Листівки напередодні Великодня 27 квітня 1940 р. були розвішані на паркані біля школи.

Про зміст та обставини появи листівок, написаних від руки через копіювальний папір друкованим шрифтом, сьогодні можна дізнатися з документів, які зберігаються у фондах Державного архіву Чернігівської області та архіву Служби безпеки України у Чернігівській області.

У зв'язку з тим, що в тексті листівок був явний заклик до повстання проти радянської влади, після тривалих пошуків 5 липня 1940 р. органи НКВС заарештували імовірного автора листівок – завуча Анисівської неповної середньої школи Івана Миколайовича Кудіна.

На допитах той свою причетність до розповсюдження листівок заперечував.

Сподіваючись на звільнення, І.М. Кудін написав листа на ім'я Сталіна, в якому стверджував, що вчитель школи Ілля Кирилович Матюша та директор школи Дем'ян Олександрович Кривицький – "совершили гнусную подделку под мой почерк".

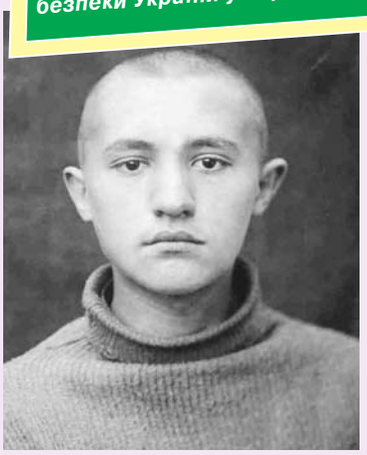

Леонід МАЛЕЧА

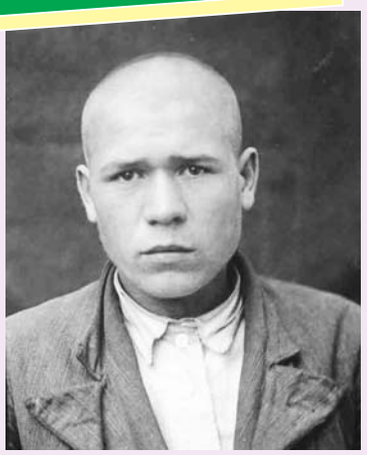

Михайло ГЕРАСИМЕНКО

Вищезазначені листівки та зразки почерків І.М. Кудіна, І.К. Матюші, Д.О. Кривицького та Л.П. Малечі було відправлено до Київського інституту науково-судової експертизи. Інститутом зроблено висновок, що листівки писав Л.П. Малеча, який зізнався в скоєному та спробі створити антирадянський гурток. Отже, 8 серпня 1940 р. справу проти І.М. Кудіна припинено, а Л. Малеча потрапив до в'язниці НКВС.

Із справи заарештованого Леоніда Малечі дізнаємося, що він народився 1925 р в заможній сім'ї в с. Ковчин Куликівського району. В 1940 р. навчався у 8 класі однієї зі шкіл міста Чернігова.

Про розповсюдження листівок Леонід Малеча, розповів своїм друзям-односельцям, Михайлу Герасименку та Миколі Кошарному з якими навчався в Чернігові.

Микола Кошарний на допитах стверджував, що Малеча в його присутності говорив: "Если какое-либо капиталистическое государство напало бы на СССР войной, я бы взял двуствольное ружье отца, сел бы верхом на школьную лошадь и поехал бы воевать против советской власти".

Михайло Герасименко також висловлювався негативно по відношенню до радянської влади. Свідок Іван Мартиненко на допиті казав, що "Герасименко всегда стоял на антисоветских позициях и высказывался в антисоветском духе против мероприятий партии и правительства. Если Германия пойдет на Советский Союз, то он не устоит, его Германия разобьет, так как в стране ненадежный тыл, много людей недовольных советской властью в момент войны должны поднять восстание".

За вироком Чернігівського обласного суду від 19.11.1940 р. Леоніда Малечу засуджено на 4 роки позбавлення волі, Михайла Герасименка – на 3 роки, Миколу Кошарного – на 1 рік.

Після відбуття покарання у виправних таборах Михайло Герасименко, Микола Кошарний повернулися до с. Анисів. За спогадами старожилів села, Михайло Герасименко у післявоєнний період працював на екскаваторі в Чернігові. Інколи в розмовах з односельцями згадував про велику кількість поховань у виправному трудовому таборі, на яких не вказувались прізвища померлих, а тільки номер.

У травні 2008 року М. Герасименко був запрошений та виступив зі спогадами на мітингу-реквіємі зі вшанування пам'яті жертв політичних репресій за участю керівників Чернігівської області, який відбувся біля пам'ятного знаку неподалік від села Халявина Чернігівського району.

Подальша доля автора листівок Леоніда Малечі невідома.

Олександр МОЛИБОГА,
село Анисів

Дошка пам’яті

Знагоди 50-річчя заснування Ніжинського краєзнавчого музею на фасаді історичного відділу було урочисто відкрито меморіальну дошку на честь першого директора, краєзнавця, історика В. С. Шоходька. З вітальним словом до присутніх звернувся міський голова Анатолій Лінник, який, зокрема, сказав: "Музейна справа в Ніжині розвивається. Ми бачимо, що за останні періоди змінюється експозиція. В одному з перших в Україні краєзнавчому музеї була відкрита тематична виставка, присвячена подіям Майдану 2014 року".

Цілу когорту музейних працівників було нагороджено почесними грамотами. В урочистостях взяли участь і представники столичного Чернігівського земляцтва Микола В'ялий, Анатолій Горбач та Микола Гришкевич. Зокрема, Микола Петрович В'ялий виступив з коротким словом та від імені голови Ради нашої громадської організації Віктора Ткаченка передав музею мультимедійну систему.

Наш кор.

Ювіляр-співзасновник землятства

Народився він 28 жовтня 1932 року в мальовничому селі Моровськ Козелецького району в родині, де було п'ятеро дітей. Батько, Федір Григорович до війни працював бригадиром у колгоспі, а мама, Наталія Кіндратівна – рядовою колгоспницею. У березні 1941 року родина переїхала до села Самійлівка цього ж району.

До війни Іван закінчив лише перший клас початкової школи. Йому, дев'ятирічному хлопцю, разом із дорослими довелося не тільки бачити, а й переживати страхіття того часу. Війна у свідомість Івана Богдана увійшла розрухою, приниженнями, які принесли нацисти на рідну Чернігівщину. І похоронками, що їх одержували матері, дружини, сестри з фронту, в тому числі й сім'я Богданів – загинув батько Федір Григорович, могилу синові вдалося відшукати лише через 30 повоєнних років. Тяжко пораненим із фронту повернувся і брат Микола.

Навчання в школі Іван Богдан відновив у вересні 1943 року після звільнення села від окупантів. І з того часу практично й почалася його трудова участь у відбудові народного господарства, бо під час канікул і після уроків він і його однолітки працювали на сільгоспвиробництві.

Після закінчення семирічки в 1948 році правління колгоспу направило Івана Богдана на навчання до однорічної школи садоводів, закінчивши яку, він працював бригадиром у колгоспі. В 1950 році став студентом Козелецького зоотехнічного технікуму. Але навчання довелося перервати – був призваний на чотири роки до війська.

Тож технікум Іван Федорович закінчив з відзнакою в 1958 році і був направлений на роботу в економічно відстале господарство села Омельянів. Наступного року на загальних зборах колгоспників його в неповні 27 років обрали керівником такого ж відсталого господарства в селі Петрівське. А вже 1961 рік господарство закінчило з прибутком майже в 1 мільйон карбованців, що дозволило повністю розрахуватися з боргами по оплаті праці.

Ще в 1959 році Іван Федорович почав навчатися заочно на зоотехнічному факультеті Української сільськогосподарської академії. Згодом продовжив стаціонарне навчання в академії, яку закінчив у 1965 році та був направлений до Міністерства сільського господарства України на посаду старшого зоотехніка.

З 12 травня 1970 року понад 11 років трудова діяльність Івана Богдана була пов'язана з роботою Головного планово-економічного управління Мінсільгоспу України.

1981 року Іван Федорович був призначений на посаду начальника Головного управління підсобних промислових підприємств і промислів Мінсільгоспу, на якій працював понад 15 років – до 4 березня 1997 року.

Іван Федорович Богдан 22 березня 1996 року був одним із учасників установчих зборів вихідців з Чернігівщини, на яких було вирішено створити Товариство "Чернігівське земляцтво".

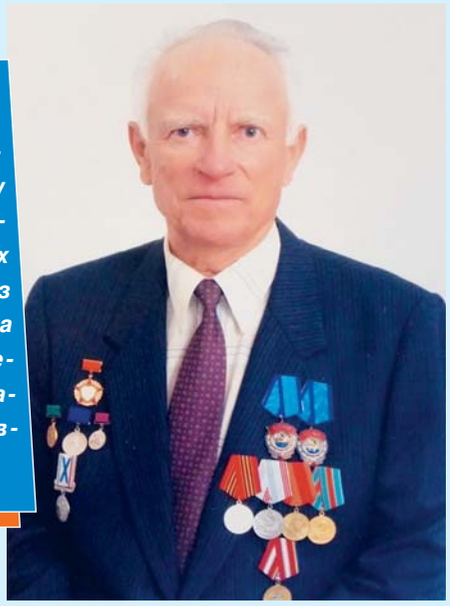

За цей час підсобні промислові підприємства в господарствах України набули широкого розвитку: 1990 року їх налічувалось 53500 одиниць. Ними було вироблено продукції на 4,7 млрд. карбованців, реалізовано на 3 млрд. карбованців. Це були відчутні суми для зміцнення економіки господарств, що дозволяло фінансово забезпечувати інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва та розвиток сільської інфраструктури.

В сімейному плані в Івана Федоровича також порядок. Одружився 17 квітня 1961 року. З дружиною Аїдою Павлівною, випускницею хімічного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка, виростили двох доньок і чотирьох онуків. Доньки Світлана та Наталія також вчителі, як і покійна мама.

Сьогодні багато говориться про самодостатність сільських громад, яка, на жаль, у більшості випадків відсутня, а були часи, коли вона забезпечувалася, в тому числі й завдячуючи наполегливій праці Івана Богдана щодо розвитку підсобних промислових підприємств і промислів у сільському господарстві України. Саме працюючи над розвитком підсобних промислів в господарствах одного, а потім і кількох районів Херсонщини, в 1990 році мені особисто довелося познайомитися з Іваном Федоровичем. Приємно було спілкуватися з людиною, що на ділі, а не на словах, так вболівала за долю українського села, за Україну!

Зараз в агропромисловому комплексі погоду роблять великі гравці – агрохолдинги, трейдери, переробні підприємства, банки тощо. Ці аграрні "монстри" майже безроздільно владарюють усередині країни, мають скрізь своє лобі, одночасно перебуваючи в залежності від експорту та "коливань" світових ринків, які боляче б'ють по розбалансованій економіці країни.

Натомість 46% усієї валової продукції в аграрному секторі України дають неорганізовані селяни.

З певним перебільшенням можна сказати, що саме вони годують країну. Але в який спосіб? Технології ведення господарства – відсталі та трудомісткі. Результати їхньої праці значною мірою потрапляють до перекупників або тих же великих аграрних "монстрів", які не зацікавлені (та й не здатні) допомогти дрібним виробникам розгорнутися на повну силу.

Нині в Україні є 1035 сільськогосподарських кооперативів. 40% з них – не працюють. За останні п'ять років з'явилися всього вісім нових об'єднань. Тоді як, за оцінками спеціалістів, український аграрний сектор потребує щонайменше 10–12 тисяч кооперативів.

Україна рано чи пізно буде вимушена повернутися обличчям до сільської кооперації, як апробованої та визнаної світом практики. При цьому не зайвим буде згадати багатий досвід підсобних промислів в сільському господарстві України, роботою яких так дбайливо опікувався Іван Федорович.

По сьогодні наш ювіляр-співзасновник земляцтва бере посильну участь у громадському житті колективу ветеранів Міністерства аграрної політики України, а також у заходах земляцтва.

Олексій ОРЄХОВИЧ

Зустріч поколінь

У Ріпкинському осередку нашого земляцтва відбулась унікальна подія: в селі Суличівка було проведено педагогічний форум колишніх вчителів місцевої школи та її випускників, які обрали своєю професією педагогічну діяльність. Унікальність заходу полягає в тому, що на форумі було прийняте рішення про заснування громадського об'єднання "Громадський педагогічний колектив Суличівської школи" – школи, яка була закрита в 2006 р. Школи немає, а її колектив існує. Крім того, форум ухвалив рішення про заснування в приміщеннях школи музею сільської школи Ріпкинського району. У такому вигляді Суличівська школа отримала нове життя.

Ініціатива створення громадського педагогічного колективу та музею сільської школи була позитивно сприйнята районним відділом освіти. Підтримку ініціатива отримала і з боку районної державної адміністрації та ради депутатів району.

Учасників форуму вітали заступник голови районної державної адміністрації Світлана Тризна, заступник голови райради Світлана Ткаченко, секретар Мало-Лиственської сільської ради Віра Ковальова, благочинний району протоієрей Іоан Голоботовський.

За вагомий внесок у навчання і виховання молодого покоління суличівців, багаторічну плідну працю на освітянській ниві відділом освіти Ріпкинського району було оголошено подяку колишнім вчителям школи: Тамарі Решинській, Олександру Апанасенку, Валентині Ступак, Надії Літошко, Володимиру Корчавцю, Галині Лободі. Як визнання наукових та педагогічних досягнень вчителів-ветеранів Суличівської школи, поширення її традицій серед молодих освітян-випускників школи та з нагоди дня вчителя Академія наук вищої освіти України нагородила почесними грамотами Надію Ковальову, яка пропрацювала у Суличівській школі 40 років, Тамару Білу, загальний педагогічний стаж якої у школі 33 роки, Валентину Король, яка протягом 37 років навчала доброму, розумному та вічному суличівських школярів 1–4 класів.

Подяку голови районної державної адміністрації також отримав член Ріпкинського осередку Чернігівського земляцтва у м. Києві Микола Зубок, з ініціативи та при безпосередній участі якого відбувся форум.

Слід також зазначити, що форум поклав початок подальшому розвитку активної громадської діяльності у с. Суличівка.

Микола ЗУБОК

Говорили про наболіле

Найактивніші сосничани зі столичного Чернігівського земляцтва зібралися разом, щоб переглянути зроблене в поточному році, домовитися, як доробити ще не завершене, попередньо спланувати свої земляцькі справи на рік майбутній, а також вибрати делегатів на земляцьку конференцію.

Як і минулого року, цьогорічний захід проходив в Українському інституті сталевих конструкцій ім. В. Шимановського. За таку можливість ми щиро вдячні керівнику Інституту доктору технічних наук, професору, члену-кореспонденту НАН України Олександру Шимановському та нашому земляку Миколі Шведу.

У заходах відділення впродовж року активну участь брали: Галина Орєхович, Валентина Мовчан, Ніна Грицай, Микола Швед, Михайло Давиденко, Микола Волощук, Петро Пархоменко, Дмитро Єсипенко, Олександр Чуприна, Тетяна Макуха, Валентина Циганок, Михайло Кашич, Леонід Савченко, Людмила Коваленко, Микола Пашко, Надія Остапчук, Валентина Артюх.

Завдяки технічним можливостям нам вдалося оперативно розповісти про все, що було зроблено в 2017 році. Активіст нашого відділення директор Броварського заводу сталевих конструкцій Віктор Бобровський розповів землякам про стан роботи щодо забезпечення спорудження об'єктів альтернативної енергетики в Сосницькому районі.

В ході обговорення цікавими та змістовними були виступи Миколи Шведа, Петра Пархоменка, Ганни Скрипки, Михайла Давиденка, Миколи Волощука, Леоніда Савченка, Наталії Савицької, Олександра Чуприни, Валентини Артюх, Михайла Кашича, Надії Остапчук, В'ячеслава Булієнка, Івана Шарого та Людмили Коваленко.

Найбільше присутніх турбував стан справ у рідному Сосницькому районі. А тому, вибудовуючи план дій на наступний рік, головним завданням визначили, крім продовження розвитку взаємодопомоги серед київських сосничан, продовжувати надавати увагу допомозі землякам, в тому числі й з врахуванням створення Сосницької ОТГ.

Олексій ОРЄХОВИЧ
Фото Ганни СКРИПКИ

Цього вересня минуло 60 років, як ми переступили поріг новоствореної школи-інтернату у Городні. Наш 7-й клас був найстаршим. У перший рік існування школа мала сім класів, в яких нараховувалося 210 учнів. З кожним наступним навчальним роком школа розширювалася, аж поки ми не досягли випускного 10-го класу. Таким чином, перший випуск із школи був у 1961 році.

НАМ – ШІСТДЕСЯТ!

СПОГАДИ ПЕРШИХ ВИПУСКНИКІВ

Пригадуючи ті далекі роки, роки нашого становлення, замислюємося над питанням: як так сталося, що ми, діти з неповних сімей, у кого батько загинув на фронті або трапилася інша життєва драма, в невеликому провінційному містечку одержали добротну середню освіту і майже всі вступили у вузи і стали достойними громадянами своєї країни. І тут без перебільшення треба відзначити роль директора нашої школи, фронтовика Івана Макаровича Осипенка.

Якщо запитати, які слова найбільш влучно характеризують особистість Івана Макаровича, то це в першу чергу чесність, високі моральні якості, цілеспрямованість, самовіддача, відповідальність, принциповість, почуття обов'язку, людяність – і все це про нього.

Згадуються милі далекі епізоди повсякденного життя школи. Спочатку нас поселили в старих приміщеннях, а згодом під керівництвом директора для школи збудували нові навчальні і спальні корпуси. Нова школа виросла на пустирі. Ми садили сад, дендропарк.

В чому секрет успіху школи й Івана Макаровича? Він умів згуртувати навколо себе колектив однодумців, учителів і обслуговуючий персонал – це була як одна сім'я. Наші педагоги були фантастичні люди. Прекрасні методисти. Жили життям школи. В нашій пам'яті назавжди збережуться їх імена.

Як згадує випускник 1961 р. Анатолій Слободський, переселялися поетапно. Хлопці їхнього класу деякий час продовжували жити в старому спальному корпусі. Оскільки вони залишалися там одні, то Іван Макарович щоденно ходив через усе місто на підйом о 7-й ранку, а ввечері йшов додому вже після відбою. Вік хлопців був перехідний, тож Іван Макарович контролював їх, мов турботливий батько. Складалося враження, що його скрізь було багато. Бо він всюди, як сказав наш однокласник Володя Радченко, "мов гусак суне свого носа". З того часу його так і прозвали "наш Гусак". Іван Макарович знав про таке прізвисько і не ображався.

До старшокласників звертався словом "друзі". Пригадується яскравий епізод, який багатьом запам'ятався на все життя. Сонячного ранку 12 квітня 1961 року в клас під час уроку іноземної мови зайшов піднесений Іван Макарович і урочистим голосом сказав: "Друзі, сталася історична подія. В космосі радянська людина Юрій Гагарін. Прошу всіх в актовий зал на мітинг". Коли ми дружно підвелися і побігли туди, то в дверях однокласники Ніна Німченко і Костя Олійник боляче зіштовхнулися лобами і з того часу стали зустрічатися, а згодом одружилися. Отак в наших згадках подія планетарного масштабу переплелася з особистими спогадами.

Як батько, старався зрозуміти душу, намагався помітити нахили кожного вихованця і сприяв реалізації кращих якостей. Старався в кожному розвинути особистість. Багато учнів відбулися як фахівці саме завдяки моральній підтримці з його боку. Як згадує випускник 1967 року Валентин Судак, тепер народний артист України, в шкільні роки Іван Макарович помітив творчі нахили цього юнака і всіляко заохочував його на цій стезі. Вже в 9-му класі хлопець визначився зі своїми здібностями і після закінчення школи вивчився на актора, став майстром сцени, провідним артистом Чернігівського обласного академічного театру.

Трохи про побут школи. Іван Макарович слідкував за харчуванням учнів, був вимогливим до працівників кухні, коли йшлося про якість продуктів і гігієну. Оскільки сам він і педагоги цілі дні проводили в школі, то вони часто обідали в шкільній їдальні. Окремих місць ні для кого не виділялося. Приходили і сідали на вільне місце і їли те, що давали учням. Ставлення було до всіх однакове. Ми були ситі. На відміну від відомого депутата-земляка, якому, за його власним публічним визнанням, під час навчання в інтернаті доводилося з голоду красти булочки, у нас не було ні потреби, ні моральних (вірніше аморальних) регуляторів вседозволеності, які б примушували нас вдаватися до таких дій.

Окрема роль належить дружині Івана Макаровича, вчительці молодших класів Оксані Андріївні Осипенко. Вона підставляла йому своє плече, так само цілі дні "пропадала" в школі. Будучи Педагогом за покликанням, вона, мабуть, як ніхто розуміла свого чоловіка. Зовні строга, вона мала дуже добру

душу, була дуже людяною і порядною. Учні молодших класів, кому пощастило в неї вчитися, так любили свою першу вчительку, що, як згадує випускниця 1967 року Валентина Шебета, коли вже навчалися у старших класах, не могли дочекатися перерви, щоб побігти до Оксани Андріївни, поділитися секретами, запитати пораду. Вона їх чекала і завжди могла приголубити, поговорити як рідна мама.

В молодших класах у людини закладається фундамент її уявлення про світ, і в цьому віці важливо не приглушити, а розвинути кращі якості, впевненість у своїх силах. Мабуть, це прекрасно виходило у Оксани Андріївни, оскільки майже всі учні, які вчилися у її класах, одержали вищу освіту. На старті життя вона змогла так підтримати їх життєву енергію, що як не згадати Тарасове "раз добром нагріте серце вік не прохолоне".

В чому секрет успіху школи й Івана Макаровича? Він умів згуртувати навколо себе колектив однодумців, учителів і обслуговуючий персонал – це була як одна сім'я. Наші педагоги були фантастичні люди. Прекрасні методисти. Жили життям школи. В нашій пам'яті назавжди збережуться їх імена. Це старша вихователька Євдокія Володимирівна Іллюшко, перший завуч Галина Данилівна Дударенко, вихователь Юрій Васильович Недух, вчителі Надія Сергіївна і Володимир Іванович Скрипченки, Віра Іванівна Надточій, Валентина Володимирівна Прищепа, Лідія Олексіївна і Леонід Панасович Гречки, Неоніла Володимирівна Тринько, Анастасія Сергіївна Семерич, Василь Сергійович Сизоненко, піонервожата Тетяна Семенівна Циндрик та багато інших. Більшість із них вже відійшли у вічність, але вони назавжди залишаться в наших серцях.

Особливе місце в житті перших випускників належить Володимиру Івановичу Скрипченку. Вони разом із дружиною Надією Сергіївною після закінчення Чернігівського педагогічного інституту приїхали працювати в школу вже у 1960 р. Він, без перебільшення, вихором увірвався в життя школи і відразу став авторитетом, прикладом для наслідування і стимулом у вивченні математики, а втім і всіх інших наук. Все навколо нього вирувало запалом і фонтанувало ідеями. Володимир Іванович був математик за освітою і покликанням, особистістю небуденною, людиною високих душевних поривів, з іскрою Божою в серці.

Навіть той, хто був байдужий до математики, став посилено її вивчати. Крім того, він викладав у нас астрономію. Від нього ми вперше почули про квазари, чорні діри, нескінченні ряди, Ніколу Теслу, теорію відносності Ейнштейна та багато-багато іншого. Ми брали додаткову літературу, розв'язували нестандартні задачі – все кипіло натхненням.

Тому не дивно, що під впливом такого Вчителя багато хто з нас після закінчення школи обрав точні науки.

Педагогічний і людський талант Володимира Івановича був помічений керівництвом. В 1961 р. його призначають на посаду завуча школи-інтернату, в 1966 р. – директором городнянської середньої школи №3, потім завідуючим міськвно Чернігова, інструктором ЦК Компартії України, згодом завідуючим облвно Київщини, заступником голови Дитячого фонду України. На всіх посадах проявляв себе відповідальним фахівцем та громадянином. І був просто харизматичною людиною. Протягом багатьох років після роботи в інтернаті Володимир Іванович підтримував зв'язки з бувшими учнями.

І наостанок. Успіх інтернату в ті часи, можливо, досягався ще тим, що були задіяні мотиваційні резерви дитячого колективу, або, як зараз кажуть, було задіяне учнівське "самоуправління". З перших днів існування школи була створена рада дитячого колективу. Першим головою ради була обрана учениця 7 класу Таня Польська, яка беззмінно залишалася в цьому статусі до закінчення 10 класу. Іван Макарович часом був присутнім на засіданнях ради, уміло направляв її роботу, але в рішення не втручався. Учнівське самоуправління здійснювалося, зокрема, у вигляді захоплюючої рольової гри, коли в окремі дні кращим учням довіряли виконувати роль учителів, звісно, з допомогою і після детальних консультацій наших педагогів. Це було не тільки цікаво, а вимагало відповідального ставлення до "дорослих" обов'язків, розвивало впевненість у власних силах.

Пройшли роки. Статус школи змінювався. За період керівництва І.М. Осипенка накопичився великий шкільний архів. Коли ми, випускники 1961 р., з нагоди 50-річчя закінчення зустрілися в нашій школі в червні 2011 р., то нічого з цього архіву не побачили і хвилювались за його долю. На щастя, колишній учениці, а нині старшому вихователю школи Світлані Іванченко вдалося його відшукати серед речей, які зберігалися в підвалі, і зараз архів реставрується в шкільній бібліотеці. Була колись біля школи й алея, яку прикрашали погруддя видатних письменників і поетів. Тепер її немає. Але залишилися приміщення, всі в зелені, посадженій учнями. Деревця, які ми садили під керівництвом Івана Макаровича, стали красивим парком. І це також є рукотворним пам'ятником таким людям, якими були наші дорогі вчителі на чолі з Іваном Осипенком. Залишилася пам'ять, яка житиме в серцях, доки житиме останній учень. Ми пишаємося тим, що в Городні названо вулицю на честь нашого директора Івана Осипенка.

Людмила ЯЦОЧКО (ІГНАТЧЕНКО),
випускниця 1961 р.

ЩОБ добром згадали люди...

Нещодавно на 89-у році життя відійшов у вічність поет Олекса Довгий. Прийшов час споминів про цю неординарну людину. Спогади практично завжди фрагментарні. Особливо про людей, з якими, хоч і був знайомим довго, але зустрічався епізодично. Першому епізодові у грудні 2017 виповнюється якраз 60 років. Саме 12 грудня 1957 р. у Чернігові було підписано до друку літературно-художній альманах "Десна", що оприлюднив три короткі вірші Василя Груші. А вже наступного року у другому випуску "Десни" Василь Груша був представлений добіркою із цілої дюжини поетичних мініатюр.

Таємниця псевдоніма (а що Василь Груша – то псевдо, здогадатися було не важко) розкрилася мені через три роки, коли придбав першу книжку поета-земляка Олексія Довгого "Земля співає". Частина віршів Василя Груші перекочувала до цієї збірки саме з альманаху "Десна". Два з гаком десятиліття зберігав цю збірку, щоб отримати автограф від автора. І отримав – 1984 року у селі Бутівка. Чому там? То окрема розмова, точніше другий епізод.

Згадувати відомих земляків було (та й понині є) хорошою традицією на Чернігівщині. 15 березня 1984 р. у Чернігівському музеї Михайла Коцюбинського відбувся вечір, присвячений 75-річчю від дня народження письменника-земляка Олекси Десняка. У ньому взяли участь дружина Олекси Гнатовича Ольга Степанівна, яка жила в Чернігові, його син Олександр, що приїхав із Москви, львів'янин Роман Іваничук, киянин з чернігівським корінням Олекса Довгий. Наступного ж дня група літераторів і журналістів відбула до села Бондарівка Сосницького району – на малу батьківщину ювіляра. Цікава деталь: Олекса Довгий усіх нас... обігнав. Просто він підсів до машини кореспондента першого каналу Українського телебачення в Чернігівській області Леоніда Мацака. Ось тоді усі гості побували й у Бутівці – центрі сільської ради, до складу якої входила Бондарівка.

Ті відвідини Чернігівщини мали для уродженця Городища Менського району Олекси Довгого ще й гіркий присмак: буквально наступного дня – 17 березня він разом із чернігівцями Лесем Мазуром, Станіславом Реп'яхом, Василем Струтинським та автором цих рядків поїхали провести в останню путь чудового прозаїка Володимира Кезлю до села Сиберіж Ріпкинського району...

Незабутнім у моїй пам'яті зосталося 21 грудня 2008 року. Саме тоді у селі Синявка Менського району відзначали 130-річчя від дня народження земляка кобзаря Петра Ткаченка-Галашка.

Того самого, що за сорок неповних літ життя встиг стати знаним не лише в Україні, а й далеко за її межами. Його спів слухали українці Кубані, його бандура звучала на фронтах Першої світової війни. Коли взимку його ховали біля Покровської церкви, до Синявки зійшлися люди з багатьох навколишніх сіл. Разом із кобзарем поховали і його кобзу – такий був звичай. А ще Ткаченко-Галашко заповів, щоб його в останню путь проводжали піснею "Ой Морозе-Морозенку". Її виконала тоді учениця кобзаря Олександра Сита. Про все це йшла мова у актовому залі Синявської школи на урочистостях з нагоди пам'ятної дати. Там читав свої вірші і колишній учень цієї школи Олекса Довгий. А перед тим він задумливо слухав згадану вище пісню у виконанні сучасного кобзаря Василя Нечепи біля могили Ткаченка-Галашка.

2009 р. виповнилося 80 років від дня народження Олекси Довгого. Не могла замовчати таку дату чернігівська обласна газета "Біла хата", яку на той час редагував автор цих рядків. Згадалося і випущене за кілька років до цього вибране О. Довгого "Зелений літопис" зі зворушливою передмовою Дмитра Головка. У ній зокрема були й такі рядки: "... Допомога творчій молоді – невід'ємна частка життя і праці сивочолого поета. Він живе молодою літературою і тому не старіє душею".

Ці рядки наче повернули мене у 1971 рік, коли у видавництві "Молодь" готувалася до друку моя перша збірочка віршів "Олені на станції". Щоб остаточно, так би мовити, поставити усі крапки над "і", мені треба було зустрітися зі своїм редактором Анатолієм Камінчуком. З притаманним кожному, хто очікував появи свого першого дітища у світ, хвилюванням приїхав із Чернігова на ту зустріч, готуючись вислухати зауваги та побажання. "Та що мені говорити, – розвіяв мою тривогу редактор, – коли збірку уже прочитав і благословив сам Олекса Прокопович".

Насамкінець не можу не нагадати вірш Олекси Довгого "Роздум" із його першої збірки "Земля співає".

Тут кожна п'ядь землі,
піщинка кожна
Облита потом прадідів моїх.
Тут йшли віки їх, темні і тривожні,
Де нині мій лунає спів і сміх.
І для Вітчизни так я жити буду
В ці дні погожі, роки немалі,
Щоб і мене добром згадали люди,
Коли мене й не буде на землі.

Згадуємо, Олексо Прокоповичу. І будемо згадувати, допоки житимемо.

Олександр ОЛІЙНИК

Славний син Чернігівщини

До майже забутих визначних особистостей відноситься Степан Семенович Андрієвський – лікар, вчений, державний діяч, реформатор медицини, який вперше в Російській імперії описав інфекційну хворобу сибірку, ввів термін "сибірська виразка", який був визнаним лише в Російській імперії, СРСР і в країнах, утворених після розпаду СРСР, а в світі цю хворобу називають "антракс".

Степан Андрієвський (Прокопович) народився 1760 року в селі Салтикова Дівиця, що знаходиться на лівому березі Десни Куликівського району в родині сільського священика Семена Прокоповича. Ще в дитинстві перейшов на прізвище своєї матері.

У 1770-х рр. навчався у Києво-Могилянській академії, що була одним з найкращих вищих навчальних закладів Європи того часу. У 1778 р. вступив до Кронштадтської госпітальної школи, а потім перейшов до Санкт-Петербурзької сухопутної госпітальної школи, яку закінчив у 1780 р. у званні підлікаря.

З 1781 р. служив у Чернігівському легкокінному полку. У 1783 р. склав лікарський іспит і залишився прозектором при кафедрі професора М. Тереховського в Санкт-Петербурзькому медико-хірургічному училищі. Через хворобу повернувся до Чернігова, де працював лікарем. Склав один із перших в Україні медико-топографічних описів – "Обсервация (медико-топографические наблюдения) в Черниговской губернии" (1783). Повернувшись у 1786 р. до Санкт-Петербурга, деякий час працював у Генеральному сухопутному госпіталі.

За дорученням Сенату вивчав спалах невідомої хвороби в Челябінському повіті Єкатеринбурзької провінції Уфимського намісництва, назвав захворювання "сибірською виразкою", у 1788 році довів її зоонозну і інфекційну природу, встановив однаковість хвороби у тварин і людей, можливість її передачі від хворої тварини до людини, а від людини до тварини. Провів на собі героїчний, мученицький експеримент самозараження цією небезпечною хворобою.

З 1789 р. працював лікарем і викладачем анатомії, хірургії й "зовнішніх хвороб" Санкт-Петербурзької сухопутної госпітальної школи. Опублікував низку наукових праць: "О раке", "О костных опухолях", "О глистах", "О нагноении костей черепа", "О происхождении заразительной болезни" та ін.

У 1792 р. одержав призначення до Державної медичної колегії. До 1799 р. був першим і єдиним її постійним штатним членом. За цей час зробив вагомий внесок в управління медичною справою: склав "Инструкцию физикату" (1793).

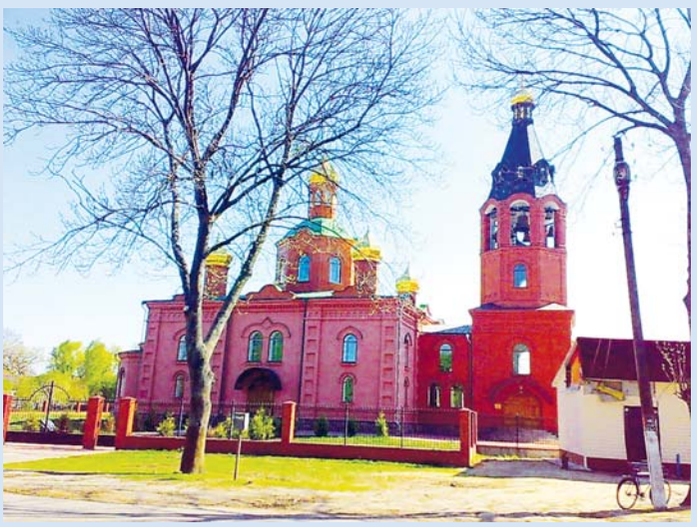

Разом з Никоном Карпинським розробив положення "Об устройстве врачебных управ", перші нормативні документи губернських медичних закладів – "Об устройстве больниц по губерниям" і "О штате и содержании больницы на 50 кроватей", ці обидві праці були опубліковані в 1797 році.

У 1799 році розробив проект реорганізації Державної медичної колегії, інструкції з санітарно-гігієнічного нагляду; вжив заходи для впорядкування роботи медичних ботанічних городів, у результаті чого в Російській імперії почали виробляти ліки з власних лікарських рослин.

Активний учасник реформи вищої медичної освіти в Російської імперії. На підставі власного досвіду та праць учених-медиків, вихідців з України – М. Тереховського, Н. Карпинського, О. Шумлянського, Н. Амбодика-Максимовича, Д. Самойловича, О. Масловського у 1795 році підготував разом з Я. Саполовичем ґрунтовне "Предварительное постановление о должностях учащих и учащихся", яке лягло в основу першого положення про медико-хірургічні академії, створення яких ініціював Андрієвський.

Здійснював нагляд за будівництвом та обладнанням Санкт-Петербурзької медико-хірургічної академії, був її першим директором (1804–1808 рр.).

Степан Семенович Андрієвський є одним із ініціаторів ідеї створення медико-хірургічної академії в Києві, де у 1802 р. було засновано медичний клас.

У 1808 році С. С. Андрієвському було присвоєно чин дійсного статського радника, після чого настала служба в Міністерстві фінансів, потім обіймав посади віце-губернаторів Гродненської та Київської губерній.

Протягом останніх семи років життя С. Андрієвський обіймав посаду Астраханського цивільного губернатора. Багато уваги надавав благоустрою міста, його санітарному стану, профілактиці та боротьбі з інфекційними хворобами, охороні здоров'я дітей.

Помер наш визначний земляк на 58 році життя 19 грудня 1818 р. в місті Астрахані, де і похоронений.

Було б справедливо, щоб у красивому давньому наддеснянському селі Салтикова Дівиця спорудили пам'ятник Степану Семеновичу Андрієвському – вченому, лікарю-мученику, громадському діячу, визначній особистості.

Володимир ДАВИДЕНКО

А пам'ять живе

Нарешті в наші дні через сімдесят два роки після завершення війни відкрився в селі Жукотки пам'ятник на честь воїнів-односельців, які загинули на фронтах Другої світової війни.

Наразі встановлено, що на фронтах війни із сіл Жукотки, Левоньки та Гірманка загинули 214 наших земляків. Нещодавно до списку додалось прізвище Іллі Голуба, який загинув під час радянсько-фінської війни у 1940 р.

Серед загиблих на війні найстарішим за віком був Іларіон Сергійович Єдомаха, а наймолодшим – Іван Миколайович Сич. У переданих матеріалах є останнє фото військовополоненого Івана Митрофановича Ющенка, який в травні 1944 року загинув у Норвегії в одному з численних нацистських таборів смерті.

Наші воїни-земляки, здійснюючи свій військовий обов'язок, служили льотчиками, стрільцями, кулеметниками, артилеристами, мінометниками, розвідниками, шоферами, зв'язківцями, саперами, пекарями та ін. За свої військові здібності дехто з них мав військові звання: 14 мали сержантські, 9 лейтенантські. Особливо відзначаються полковий комісар Сергій Максимович Чирва та гвардії капітан Тихон Прокопович Антипенко.

У травні 2015 року під час святкування 70-річчя Великої Перемоги, виступаючи перед ветеранами війни у Верховній Раді України, Президент України Петро Порошенко констатував наступне: "Кілька років тому шоком для більшості українців стала сумно відома заява, – образлива і зневажлива щодо наших ветеранів і всіх українців, – ніби Росія виграла б війну і без України. Такі слова – це і наруга над пам'яттю загиблих воїнів, і знущання над почуттями живих ветеранів".

Своєрідним підтвердженням цієї думки є записи бойових командирів у нагородних документах наших шістьох воїнів-земляків, які нещодавно Жукотківській громаді передали краєзнавці району.

Сьогодні наші воїни-земляки повертаються до своєї малої Батьківщині у вигляді меморіальних плит з усіх куточків, де колись на фронтових шляхах війна забрала їхні життя. Символічним є місце біля приміщення відновленої громадою церкви та пам'ятника воїнам-визволителям, які загинули у жорстоких боях під час оборони та визволенні сіл у вересні 1941 та 1943 років.

Нещодавно за підтримки Михайло-Коцюбинської об'єднаної громади, куди з грудня 2016 року входить Жукотківська громада, відкрито своєрідний Меморіал пам'яті для нинішніх та прийдешніх поколінь.

Боляче говорити про війну Ніні Сінкевич. Четвертий рік її син в зоні АТО, бачить його лише під час відпусток. А на меморіалі прізвища чотирьох її родичів.

У Тетяни Загаби під час Другої світової пропали безвісти обидва діда. Бабусі, каже, ніколи їх не поминали, вірили, що повернуться. Ось і повернулися – в граніті.

В громаді зараз проживають люди із розселеного у 60-х роках під час затоплення села Сивки. Їхніх дідів також вшанували. Оксана Голич, голова організації ветеранів сіл Жукотки, Левоньки та Гірманка: "Вирішили окремо зробити колонку на стелі для села Сивки, там 13 чоловік, мабуть, це не всі, буде ще доопрацювання, будуть добавлятись".

Увага і чуйність – це те найменше, що ми можемо і повинні робити для наших ветеранів, а разом з молодим поколінням збирати та вивчати героїчні сторінки людських доль наших земляків. Багато хто з них теж мали бойові нагороди за виявлені мужність та відвагу в боях з ворогом. Адже у післявоєнний час серед нас були понад 126 ветеранів тієї війни із сіл Жукотківської сільської ради, а сьогодні поряд з нами знаходиться один із них – Олександр Миколайович Команда. Сподіваємось, що скоро тут відкриють пам'ятний знак "Книга Пам'яті", щоб зібрані матеріали про загиблих та ветеранів війни разом з їх фотокартками були доступні всім, так як це вже зробили в Київській та Шестовицькій громадах.

Андрій КУРДАНОВ,
Оксана ІЛЬЧУК
Фото Алли ПИРОГ

Грані таланту

Не тільки в себе вдома знають капелу бандуристів ім. О.Вересая Чернігівського обласного філармонійного центру. А художнім керівником її є заслужена артистка України, викладач-методист музичного училища ім. Л.Ревуцького Раїса Борщ. Народилася на Коропщині, а нині разом із своїм чоловіком Миколою Борщем виховують високі естетичні смаки, свято оберігають духовні народні джерела. А ще, як виявилося, ця чарівна жінка пише й цікаві вірші для дітей. Думається, що нашим землякам буде цікаво познайомитися під Новий рік з кількома поезіями, взятими з книги "Подих дитинства".

І ЗИМА РОДИНУ МАЄ

Велику родину Зима наша має
І всіх її родичів кожен з нас знає.
А хто ж не знайомий із Дідом Морозом?
Зівнув – і замерзла бурулька під носом.
Снігурочка-донька нам очі чарує
І зранку до ночі сніжинки малює.
Сніжинки підхоплює Віхола-тітка,
На землю їх сіє рівненько і швидко.
А Вітер-племінник в пригоді їй став –
Засипав гладенько і річку, і став.
Ще є у Зими пустотлива сестриця,
А звати ту дівчинку Ожеледиця.
А ще у Зими є зовиця Пороша –
І ваша, і наша знайома хороша.
Та ось дочекались ми внучку Відлигу,
Прийшла й розтопила на озері кригу.
І що за краса, не впізнать землю нині!
Та це ж на гостину прийшов дядько Іній.
Вже голі дерева вдягли білі шубки,
І струшують діти сніжинки на луки.
На сонці яскравім сніжинки іскряться,
Не поспішають додому дістаться,
Радо щипають за вуха, за ніс.
І всю цю красу Дід Мороз нам приніс.
Але господиня над ним не дарма
Біла красуня, чарівна Зима.

ПОДИХ ДИТИНСТВА

Все навколо замело.
Стиха кліпає село,
Мов очицями вовчиця,
Каганцями у світлицях.
В'ється дим із димарів,
Кличе в хату трударів.
Збіглись діти, ясна річ –
Всі на піч, мерщій на піч!
Бо вона ж така тепленька.
Казку їм розкаже ненька.
І здається їм усім –
Раєм став їх власний дім.

ВЕСНЯНКА

Вийшла Оленка на ганок,
Стала співати веснянок:
Прийди, весно, на поріг,
Розтопи холодний сніг,
Прожени зимовий сон
Від Оленчиних вікон.
Звесели зелений гай
Та мерщій, часу не гай!
Бо весна щось забарилась,
Знову віхола з'явилась.
Крутить танок навісний,
Не пуска до нас весни.
Не барись, весно-сестрице,
Хай навкруг зроста травиця,
Скресне крига на річках,
З вирію поверне птах.
Сонечко зігріє всіх,
Забринить веселий сміх,
Звеселиться дітвора,
Зустрічать весну пора!
Вслухайся – Земля гуде.
Це до нас весна іде!

Новорічна хартія

Споконвіку настання Нового року – явище цілком прогнозоване і невідворотне. Передбачуване усіма відомими календарями світу: юліанським, григоріанським, китайським (східним), єврейським тощо. Проте, навіть у назвах року та їх нумерації існують суттєві розбіжності. Приміром, за григоріанським календарем ми зустрічаємо 2018 рік від Різдва Христового, а за єврейським – 5778 рік від дня створення світу.

Навести порядок у цій справі вирішили на передноворічному саміті небайдужі представники своїх регіонів: Санта Клауси, Діди Морози, Святі Миколаї, Одзі-сани та Йоулупуккі. Досвід проведення самітів запозичили у президентів, прем'єр-міністрів, міністрів закордонних справ, які регулярно збираються, щоб без зайвого дипломатичного протоколу погомоніти про се, про те. Головне там – демонстрація перед телекамерами заклопотаних облич, світські теревені, екзотичні фуршети, а на десерт – голі дівки від "Femen".

Учасники нашого передноворічного саміту – народ серйозний і відповідальний. І проблеми для обговорення у них глобальні: коли зустрічати Новий рік, з чим зустрічати, яким коштом. Як і на усіх самітах, – думки різні.

Поважне зібрання майже одноголосно вирішило нікого не дискримінувати. Хай кожен відзначає свій Новий рік де завгодно і за будь-яким календарем. Схвально відгукнулись про намір кількох учасників зустріти Новий рік за усіма календарями без винятку, включаючи календар майя.

Не було єдиної думки щодо процедури відзначення: розпочинати її за півтори години, годину чи півгодини до настання Нового року. Правильною вважається пропозиція – починати зранку.

З чим зустрічати – гострої дискусії не було. Придатним для святкового пригощення визнали шампанське, віскі, коньяк, горілку (особливо з перцем), саке, текілу. Найкращий варіант: усе це без винятку і в такій же послідовності. Плюс пиво.

Відносно закуски зійшлись на тому, що на тлі економічної кризи годиться все випробуване часом у різних куточках планети: салат олів'є, хот-доги, гамбургери, піца.

Щодо новорічних подарунків думки кардинально розійшлися. Санта Клаус у дорогій шубі запропонував свій набір: яхта, острів у тропіках, автомобіль "Бентлі". Ексклюзив – авіаносець.

Іншої думки був Дід Мороз у засмальцьованому кожусі. Його набір: поштова листівка, пакет картоплі, пакет моркви і майонез для салату.

Наш щиросердий Дід Мороз урочисто пообіцяв у Новорічну ніч нікого не залишити поза увагою. Ні тих, хто ще за столом, ні тих, хто вже під столом, у ліжку чи мерзне десь у бліндажах та окопах. Усім вві сні він голосом спікера Верховної Ради заспіває заспокійливу колискову пісеньку та голосом прем'єр-міністра розкаже гарну казочку про успішні соціальні реформи.

Валерій ДЕМЧЕНКО

ОТЧИЙ ПОРІГ
Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство "Чернігівське земляцтво" в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія КВ №5594
Передплатний індекс 37630
Адреса редакції:
02002, Київ, Броварський проспект, 15, тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua, e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:
В.В. Ткаченко, В.І. Авдєєнко, Л.Н. Горлач (Коваленко), А.Л. Курданов, Т.А. Літошко, П.І. Медвідь, О.Ф. Орєхович, Ю.А.Русанов, М.М. Ткач, В.В. Пушкарьов, В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко.
За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Літературний редактор ***Ганна Скрипка.***
Комп'ютерний набір ***Ганна Скрипка.***
Верстка, дизайн ***Оксана Кисленко.***
Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город".
Тираж 1100.